

SORULARLA İSLAMOFOBİ-4

Akıl ile vahiy birbirinin düşmanı ya da rakibi değildir. Birlikte hareket eden göz ve ışık gibidirler birisi olmazsa görme olayı meydana gelmez.

Değerli okurumuz, elinizdeki bu sayıda İslamofobi kavramının detaylarına inmeden önce “din” ve “aklı kullanmak” üzerinde durmaya çalışacağız, bu konuda zihinlere takılması muhtemel sorulara yanıt arayacağız.

“Halis Din” Kavramı Neyi İfade Eder?

“Halis”, katışıksız, tertemiz, dışarıdan müdahale edilmiş anlamına gelir. Nitekim “halis süt” derken “su karıştırılmamıştır” demek isteriz. “Dinin Allah’a Halis kılınması” ise inancımızın bidatlerden, hurafelerden, şirkten ve küfürden arındırılmış halde olmasıdır. İnsanların sonradan ilave ettiği inançlar, emir ve yasaklar dini halis olmaktan çıkarır. Din Allah’tan geldiği gibi saf olursa ve bir takım ilaveler yapılmazsa bu Allah’ın halis dinidir.

Bil ki Allah’ın dini, katışıksız dindir. (Zümer 39/3) ilkesi, Müslümanın asla zihninden çıkarmaması gereken bir Kur’an gerçeğidir. Dini Allah’a has kılmak, dinin hiçbir ilkesini değiştirmemek, ilave yapmamak ve Allah’tan nasıl geldiyse öylece kabul edip uygulamaktır. Atalarımızdan, kültürümüzden, geçmiş yabancı geleneklerden, rivayet kalıntılarından arındırılmamış din tıpkı içine su katılmış süt gibi olup “halis” değildir. Hiç kimse içine pislik atılmış bir bardak suyu içemeyeceği gibi, içine hurafe ve şirk bulaşmış bir dini de içine sındiremez. Şu halde şirk ile bulandırılmış, kirletilmiş halis olmayan din Allah’a ait değildir ve kurtuluş getirmez.

Atalarının, ecdadının hurafe ve uydurmalarla dolu din anlayışını Kur’an süzgecinden geçirmeden benimse-

yenler, dini halis olmaktan çıkarmışlar, İslam ile hurafelerin karışıp-sentezlendiği bir din icat etmişlerdir. Aynı durum diğer inanışlar için de geçerlidir, Yahudi ve Hristiyanlar da bu şekilde ifsad olmuşlardır. Bizim görevimiz hem halis dine inanmak ve yaşamak hem de bu dini diğer insanlara tebliğ etmektir.

İnsanlığı bireysel ve toplumsal bunalımlardan kurtaracak olan işte bu dindir. Unutmayalım ki halis dinin tek kaynağı Kur’an’dır. Aslı-esası belli olmayan rivayetleri önceleyip, hayatına yön veren ve Kur’an’ı ikinci plana iten kimseler “Halis Din”den/İslam’dan değildir. İmanı, tevhidi, küfrü, hurafeyi ve bidatleri içinde barındıran din anlayışı aslında “şirk dinidir”. Kur’an bizi şöyle uyarır:

Rabbinizden size indirilene uyun; Allah’a daha yakındır diyerek evliyaya uymayın. Bilgilerinizi ne kadar az kullanıyorsunuz! (A’raf 7/3)

İslam Hangi Özellikleri İle Diğer Dinlerden Ayrılır?

İslam dinini diğer inançlardan ayıran ana özelliği Allah ile kişi arasında hiçbir aracıyı kabul etmemesi ve şirkin her türlü ile mücadele etmesidir. Diğer dinlerde; ya nebilerin bazılarını inanılır bazıları reddedilir ya da bir şekilde Allah’a ortak koşulur. Örneğin Hristiyanlık İsa (as)’ı tanrı kabul eder ilahlaştırır, Yahudiler İsa ve Muhammed (as)’a iman etmezler, Uzak Doğu dinleri kişinin tanrılaşabileceğini iddia eder. Allah, vahiy ve nübüvvet gibi konularda başka dinlerin farklı inanışları

da vardır. Dinler tarihi incelendikçe ayrışma noktaları belirgin olarak görülür.

İslam'ın insanda ilk aradığı tevhitir. Tevhit hassasiyeti kaybolan ya da bazı nebilere inanıp bazılarını reddeden inanç sistemleri felsefi akıma veya ideolojiye dönüşürler, tüm insanlığı kuşatıcı olamazlar. İslam bütün nebilere kabul eder ve Allah'a ortak koşulmasını şiddetle yasaklar:

Yanlış davrananlar dışındaki Ehl-i Kitapla mücadeleyi, en güzel yöntemden başkasıyla yapmayın. Onlara deyin ki; "Bize indirilene de size indirilene de inandık. Bizim ilahımızla sizin ilahınız birdir. Biz ona teslim olmuş kimseleriz." (Ankebut 29/46)

Bu elçi, Sahibinden (Rabbinden) kendine indirilen her şeye inanıp güvenmiştir, müminler de öyle! Her biri Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve elçilerine inanıp güvenir. "O'nun elçileri arasında ayrım yapmayız." derler. Şunu da derler: "Dinledik ve gönülden boyun eğdik! Bağışla bizi ey Rabbimiz! Dönüp varılacak yer, Senin huzurundur." (Bakara 2/285)

Allah, kendisine ortak koşulmasını bağışlamaz. Bunun altında olanı, şirkten uzak kalmayı tercih eden kişi için bağışlar. Kim Allah'a ortak koşarsa derin bir sapıklığa düşmüş olur. (Nisâ 4/116)

Allah'a ortak koşan İslam'ın dışında kaldığı gibi, Allah'ın bütün elçileri aynı dine çağırdıklarından bir nebiye inanmayan diğerlerine de inanmamış olur. Kur'an şöyle der:

Allah ile elçilerinin arasını ayırma isteği ile Allah'ı ve

elçilerini görmezlik eden; birine inanır diğerini tanımayız diyen ve ikisi arasında bir yol tutmak isteyenler, İşte gerçek kâfirler onlardır. O kâfirlere alçaltıcı bir azap hazırlamışızdır. (Nisâ 4/150-151)

İslam ile diğer dinleri birbirinden ayıran birçok nokta olsa da asıl farklılık şirk ve nübüvvet konularında görülür.

Batıl Din, Dinsizlik, Şirk ve Küfür Kavramları Neyi İfade Eder?

Kendi dinimizi daha iyi anlamak ve tam olarak neyi reddettiğimizi bilmek için İslam'ın karşısında yer alan kavramları da bilmek zorundayız. Kur'an sadece doğruları anlatan bir kitap olmayıp yanlışların da neler olduğunu açıklamıştır. Yanlışın ne olduğunu bilmek ondan sakınmak için şarttır. Dinsizlik, şirk, küfür ve batıl dinin ne olduğunu sağlıklı bir şekilde kavrarsak başkalarına da aktarmamız kolay olur. Ayrıca İslam karşıtı kişi ve kurumları da rahatlıkla tespit edebiliriz. Bize göre doğru tanımlamalar şöyle olmalıdır:

Batıl Din: Kur'an'a rağmen ortaya konan sistemlerin tamamı batıl dinler olup bu dinlere iman edenler ahirette sorumlu tutulacaklardır. Esasen batıl dinler hak dinin çarpıtılması sonucu ortaya çıkar. Batıl dinleri üretenler sanıldığı gibi din düşmanları değil bu dine inanan çıkarperest/menfaatçi din adamlarıdır. Batıl dinler kötü niyetli din adamlarının eseridir.

Dinsizlik: Dinsizlik hiçbir dine inanmamak değildir. Dinsizlik, temelinde Kur'an'ın olmadığı tüm din anlayışlarının ortak adıdır. Kur'an'ın olmadığı yerde dinsizlik vardır ve bu kişilerin kendilerine ne isim taktıkları çok önemli değildir. Allah'ın dininden olmayana "dinsiz" denilir. Dinsizlik dünyada cezayı gerektirecek bir suç değil, tercihtir. Bu kimselerle İslam'a davet çerçevesinde dostça geçinmemiz gerekir.

Küfür: Küfür; örtmek, gizlemek, nankörlük etmek anlamına gelir.¹ Kâfir Allah'ın herhangi bir emrini ya da yasağını görmezden gelen, ortaya çıkmasını istemeyen kimsedir. Allah'ın emirleri ve yasaklarını kabullenmemek, görmezden gelmek ya da konuşulmasını istememek veya gündeme gelmesine mâni olmak aslında "Kâfir" olmaktır (Bakara 2/159-161). Küfür, inkâr etmek demek değildir. Allah'ın emrettiği din anlayışının üzerini kişinin başkalarının görüş ve düşüncesi ile

örtmesidir. Küfür, yarı İslam, yarı çıkarcılık karışımı bir gizleme faaliyetidir.

Kâfir kendi din kurgusu ile Allah'ın dininin üzerini örten kimsedir. Küfür imanın başka bir inanç ile örtülmesi halidir. Kâfirleri "Allah'a inanmayan" kimseler olarak tanımlamak asla doğru değildir. Bütün kâfirler Allah'a iman ederler O'nun emirleri ve yasaklarının üzerini örtükleri için sorumlu olurlar. Herkesin imtihan konuları farklı olduğu için her kâfirin küfre girdiği alanlar da farklıdır. Kimisi faiz yasağını kabullenmez, kimisi te-settürü kabullenmez, kimileri de başka farzları kabullenmek istemez vs. Kur'an dilinde kâfir, imanı olmayan ya da gerçeği bilmeyen değil imanı olduğu halde Kur'an ve fıtratındaki hakikatleri kasten örten kimsedir.²

Şirk: Şirk kelime olarak Şe-ri-ke (ortaklık) fiil kökünden türemiştir. Şirk kelimesi "bir şeye ortak olma" anlamı taşır. Kur'an dilinde şirk, Allah'a isim, sıfat ve özelliklerinde denk olmak, yalnız O'nun yapabileceği işleri, fiileri O'na yakın kimselerin de yapabileceğini iddia etmek, Allah ile insan arasına yaklaştırıcı/ara-cı koymak ve Allah için yapılması gereken bir ibadeti (dua, adak, kurban vs) başkaları için de yapmak/yapılabileceğini iddia etmektir. Şirk koşana müşrik denilir. Müşrikler hiçbir şekilde Allah'a inanmayan kimseler değildir. Onları müşrik yapan "Allah yok" ya da "iki, üç tane Allah var" demeleri değil, Allah'ın yanına, O'nun astıymış gibi başkalarını da yerleştirmeleridir.³

Dinin İnsan Fıtratına Uygun Olması Ne Demektir?

Yüce Kur'an şöyle der: **Yüzünü dosdoğru bu dine, Allah'ın insanları yarattığı fıtrata (onlardaki doğal yapıya) çevir. Allah'ın yarattığının yerini tutacak bir şey yoktur. Doğru din budur, ama çoğu insan bunu bilmez.** (Rûm 30/30)

1 Abdülaziz Bayındır, Doğru Bildiğimiz Yanlışlar, s: 121, Mustafa Sinanoğlu, Küfür Mad., DİA c: 26, s:533-534.

2 Ali Şeriati, Dine Karşı Din, s: 15-23.

3 Bkz: Fehmi İlkay Çeçen, "Güncel Örnekleri İle Şirk ve Küfür Suçu" (Süleymaniye Vakfı Yayınları).

Okuduğumuz ayette Allah dinin fıtrat olduğunu söylemektedir. Peki, fıtrat nedir?

Fıtrat kelimesi, varlığı uzunlamasına yaymak, yarmak, ikiye ayırmak, yaratmak, bir şeyin yaratılıştan getirdiği özellik, bir şeyin içindekini ortaya koymak için yarmak anlamına gelir.⁴ Fıtrat, varlıkların temel yapısını ve onu oluşturan yaratılış, değişim ve gelişim ilke ve kanunlarını ifade eder. Fıtrat İslâm'dır.⁵ Yüce Allah'ın bir isimlerinden bir de El-Fatır'dır, Fatır; *"kâinatı var eden, yokluk çekirdeğini yarıp varlığı çıkaran, yarattığı varlık türlerine fıtrat veren"* anlamı taşır.⁶

İnsanoğlunun güvenip inanabileceği bir din, yaratılışına uygun olmalıdır. Dinin insan fıtratına uygun olmasını maddeler halinde şöyle açıklayabiliriz:

- İnsan fıtratının en öncelikli talebi tek ilah inancıdır. Allah'a ortak koşmayı, fani varlıkları ilahlaştırmayı yasaklamayan bir din anlayışının insanlığa verebilecek hiçbir şeyi yoktur. Bu noktada İslam tercih edilecek tek dindir. Yüce Allah insana belli bir şekil ve karakter vermiştir. Kur'an şöyle buyurur: **Nefsin ve onun dengesi-ni kuran (Allah'ın) hakkı için, (Şunu iyi bilin ki) Allah, kişiye davranışlarındaki yanlışlığı da doğruluğu da ilham eder. Kim kendini geliştirirse umduğuna kavuşur, kim de kendini pis işlere sokarsa kaybeder.** (Şems 91/7-10)
- İnsan denen varlık ruh ve beden bütünlüğüne sahip olduğundan, insana emredilen din ruhsal ve bedensel yapısına aykırı olmamalıdır.
- Allah'ın yaratmasında yani fıtratda değişiklik olmaz, ilk insandan son insana kadar kişisel özellikler bir yana insanlığın ahlaki değerleri hep aynıdır. Örneğin Allah yalanı, iftirayı, zulmü vs. seven bir kul yaratmaz. -Allah'ın koyduğu- haramlar, helaller ve farzlar insan tabiatına aykırı değildir.

- Fıtrat dininde insan doğası ile çelişen bir unsur yoktur. Bütün yasaklar insanın doğal yapısını koruma-ya yönelik, olması gereken kurallardır. Allah'ın haram kıldığı bir şeyi insanın benimseyip sevmesi düşünülemez. O şöyle buyurur: **Allah, kendisine güvenmeyi size sevdirdi; imanı gönüllerinizin süsü yaptı. Ayetleri görmezlikten gelmeyi, yoldan çıkmayı ve emirlerine ters düşmeyi de size kötü gösterdi. Bu konuma gelenler olgun kimselerdir.** (Hucurât 49/7)

- Fıtrat dini insan ve kâinat arasında denge kurar. Allah'tan gelen dinin Allah'ın yarattığı kâinat ile çelişki halinde olması imkânsızdır. Fıtrat dini, insanı diğer canlılar ve doğa ile çatışmaya sürüklemeyi, fesa-ı sevmeyen ve onaylamayan yaratıcının fesat nedeni bir din göndermesi düşünülemez. İnsanın fitri yapısı ve doğal düzen ile uyumsuzluk halinde olan hiçbir inanış Allah'tan gelmiş olamaz.

Fıtrat üzere yaratılmak Allah'ın ilk yarattığı saf ve temiz ruhsal/bedensel yapıda olmaktır.⁷ İnsan doğuştan zalim, müşrik, hurafeci vs. olmaz. Ancak içinde yaşadığı kültürün/sosyal çevrenin tesiri altında kalarak yapısal bozulmaya uğrar. Allah'ın elçisi bu durumu şöyle özetler: *"Her doğan, İslâm fıtratı üzerine doğar. Sonra, anne-babası onu Hristiyan, Yahudi veya Mecusi yapar."* (Buhari) Dikkat ederseniz anne babası onu sonradan Müslüman yapar denmemektedir. Çünkü kişi dünyaya zaten tertemiz fıtrat üzere yani Müslüman olarak gelir, bozulana kadar da bu şekilde kalır.

İnsanı insan yapan fitri özellikler (doğruluk, adalet, cömertlik, vs. duygular) yoğun bir şekilde yıpranmış olabilir ancak asla tamamen yok olmaz.

4 Hüseyin Çelik, Kur'an'da Fıtrat ve Fıtratın Değiştirilmesi, İ.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi Bahar 2011/2(1), s: 187-188.

5 Abdülaziz Bayındır, Doğru Bildiğimiz Yanlışlar, s: 243-244.

6 Mustafa İslamoğlu, Kur'an'a Göre Esma-i Hüsnâ, c: 2, s: 1051-1076.

7 Şaban Ali Düzgün, Kelam Araştırmaları Dergisi, c: 14, Sayı: 2, 2016, s: 331.

İnsanı insan yapan fitri özellikler (doğruluk, adalet, cömertlik, vs. duygular) yoğun bir şekilde yıpranmış olabilir ancak asla tamamen yok olmaz. İnsan dünyanın en yalancı kişisi bile olsa kendisine yalan söylenmesinden hoşlanmaz Çünkü içinde hala doğruluk dediğimiz fıtrat gerçeği/tohumu mevcuttur.

İnsanoğlunun bedensel ve ruhsal huzura kavuşmasının asgari şartı yaratıcısının kelimine kulak vermesidir. İnsan ile vahyin buluşması, yağmur ile toprağın buluşması gibidir. Su toprağın içine işlediğinde tohum ile buluşur ve hayat meydana gelir. İnsan da vahiy ile buluşturulduğunda asli yapısında olan fitri özellikler tıpkı çiçeğin toprak üzerinde belirdiği gibi kişide görülmeye başlar. İnsan **toprak**, vahiy **su** ve fıtrat da **tohum** gibidir. Eğer su tohuma ulaşırsa kişide hayat meydana gelir.

Vahiy olmadan temiz fıtrat yeterli değildir. Nitekim Allah'ın elçisi en temiz fıtrata sahip olmasına rağmen Allah şöyle buyurmuştur: **Seni şaşkın görüp doğru yolu gösterdi.** (Duhâ 93/7)⁸

Kur'an'a göre ölü olan kişi ve beldeler vahiyden habersiz kalanlardır. Çorak bir arazinin yeşermesi için su ne kadar gerekli ise insanın gerçek anlamda hayat bulması ve fıtratına uygun yaşaması için vahiy o kadar gereklidir:

İkramından önce rüzgârları müjdeciler olarak gönderen O'dur. Rüzgârlar yağmur yüklü bulutları taşıyınca ölü toprağa sürer, o buluttan su indirir, onunla her türlü ürünü çıkarırız. İşte ölüleri de böyle diriltiriz, belki bilgilerinizi kullanırsınız. Verimli toprağın bitkisi Rabbinin izniyle çıkar. Verimsiz olanı ise zar-zor çıkar. Görevlerini yerine getirecek bir topluluk için âyetlerimizi böyle evire çevire anlatıyoruz. (A'râf 7/57-58)

Ey inanıp güvenenler (müminler)! Size hayat verecek şeye çağırdığı zaman, Allah'ın ve Elçisi'nin çağrısına uyun. Bilin ki Allah, kişi ile kalbi arasına girer. Bir de hepiniz O'nun huzurunda toplanacaksınız. (Enfâl 8/24)

Allah her bir canlı türüne, göklere ve yere fıtrat vermiştir. Bütün canlılar kendi fıtratlarına uygun olarak yaşam sürer ve faaliyette bulunurlar. Arıya süt içirseniz size bal üretir, yılanı süt içirseniz size zehir üretir. Her bir canlı tabiatının gereğini yapar. Toprağın ürün verme şartları, yağmurun, depremin, volkanların oluşum şartları, canlıların üreme/çoğalma koşulları vs. hepsi Allah'ın varlık âlemine koyduğu fıtrat kanunlarıdır. Emrimize verilen varlıklardan yararlanmanın olmazsa olmaz şartı fitri yapılarını bilmek ve ona uygun hareket etmektir.

Sözünüzü ister gizleyin, ister açığa vurun; O, içinde olanları bilir. (Mülk 67/13) Bundan ötürü fıtratlarına en uygun yaşam koşullarını yalnızca O belirleyebilir. İnsanın maddi-manevi huzuru kendisini Allah'ın vahiy ile denetlemeye bağlıdır. Kur'an insan fıtratında olan şehvet, kin, nefret, kıskançlık, şiddet, eğlenme, korkma, koruma vs. duyguları yok saymaz, insanı insan yapan bu duyguların bizde olması gerekir. Allah insan fıtratına kötü bir şey koymayacağına göre sayılan arzu ve istekler kötü şeyler değildir. Kur'an bu noktada nefsimizi öldürmemizi ya da onunla savaştığımızı değil onu yönlendirmemizi emreder. Taşıdığımız insani duyguları vahiyle yönlendirirsek ruhsal rahatlığa kavuşuruz.

8 Yener Öztürk, İnsan ve Fıtrat, Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, sayı: 5, 1999, s: 329.

Örneğin şehvet kötü bir duygu değildir, Allah'ın bizlere verdiği nimettir. Bu özelliğimizi yanlış yolda kullanırsak mutsuz oluruz, suçluluk duygusuna kapılırız. Ancak Allah'ın çizdiği sınırlar içinde bu nimetten yararlanırsak hem O razı olur hem de biz huzurlu oluruz (Şems 91/1-10) Diğer isteklerimiz de böyledir. Öyleyse fıtrat dini insani arzularla çatışmaz, barışır. Her türlü aşırılığı yasaklar ama istifade etmenin de önünü açar.

İnsanlar fitri olmayan yaşantılara meylettikçe Allah da uyarılar gönderir, eğer uyarılar dikkate alınmazsa bu sefer mühlet verilir ve sonunda ceza gelir. Mesele AIDS hastalığı Afrika'da maymunlarla cinsel ilişkiye giren ya da onların etlerini yiyenler nedeniyle insanlara bulaşmış, insanlar fuhuş yoluyla bu hastalığı daha da yaygınlaştırmışlardır. İnsanlık yeni günahlar icat ettikçe Allah da yeni ve farklı cezalar var etmiştir. İnsanlar eşcinselliği, çocuk istismarını, hayvanlarla doğal olmayan ilişkileri normalleştirdikçe daha önceki nesillerde görülmeyen çeşitli hastalıklara ve belalara çarpıtılmışlardır.

Hüseyin Çelik bu gerçeği şu şekilde ifade etmektedir: "Günümüzde mevcut olan; hava kirliliği, su kirliliği, küresel ısınma, ozon tabakasının delinmesi, doğal afetler, son dönemlerde ortaya çıkan AIDS, Deli Dana ve Kuş

Gribi gibi hastalık türleri, nükleer santrallerden yayılan zehirli gazlar ve asit yağmurları gibi birçok olumsuz gelişmelerin altında yatan sebep; insanların bir takım doyumsuz istekleri ve çok kazanma uğruna diğer varlıkların fıtratına müdahale etmesidir."⁹

Bu sonuçları, fıtrattan kopan insanlık kendi elleri ile üretmiştir. Allah şöyle buyurur:

Allah'ın insanlara yaptığı tek bir yanlış yoktur. Ama yanlışları insanlar kendilerine yaparlar. (Yûnus 10/44)

İnsanların, kendi elleriyle yaptıkları şeyler yüzünden karada ve denizde bozulmalar olur. Bu, ettiklerinin bir kısmını bulsunlar diyedir; bakarsın vazgeçerler. (Rûm 30/41)

İnsanların bedensel ve ruhsal ihtiyaçlarına, beklentilerine en uygun inanç fıtrat dini olan İslam'dır. İnsani olmayan İslami de değildir. İslam, insanlığı doğa ve kendisi ile barıştırmak, insan doğasında olan arzu ve isteklerin kontrollü kullanımını destekler. İnsan tabiatının iğrenç gördüğü her türlü şeyi yasaklar ve doğal olanı savunur ve duygularını yönetmeyi öğretir. Yine İslam, renklerin/türlerin/dillerin ve ırkların varlığını Allah'ın ayeti sayar. Öyleyse insanoğlunu huzur verecek ve duygusal boşluklardan kurtaracak tek din, fıtrat dini olan İslam'dır.

İslam Aklın Kullanımına Nasıl Bakar?

Akıl Allah'ın insanoğluna verdiği en önemli nimetlerden birisidir. Akıl kelimesi "alı koyan, engelleyen bağ" anlamına gelir.¹⁰ Buradan hareketle akıl için şu tanımlı yapabiliriz; akıl kötülük ve ahlaksızlığa engel olan, insanı vahiyle birlikte fıtratındaki gerçeklere bağlayan kabiliyettir. Kullanılmayan akıl yok hükmündedir. Kur'an'ın en çok vurgu yaptığı konuların başında akıllı kullanmak ve düşünmek gelir. Kur'an aklını işletenlere hitap eder:

⁹ Hüseyin Çelik, Kur'an'da Fıtrat ve Fıtratın Değiştirilmesi, İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi Bahar 2011/2(1), s: 200.

¹⁰ Hüseyin Ece, İslam'ın Temel Kavramları, s: 34.

Belki aklınızı kullanırsınız diye, biz bunu Arapça kümeler şeklinde indirdik. (Yûsuf 12/2)

Onu, Arapça (ayetler) kümesi haline (kuranlar haline) getirdik; belki aklınızı kullanırsınız. (Zuhuf 43/ 3)

Allah indirilen ayetler üzerinde derin derin düşünülmesini emreder:

Bu bereketli bir kitaptır. Onu sana indirdik ki âyetler arasındaki bağlantıları görsünler ve sağlam duruşlu olanlar ondan bilgi edinsinler. (Sâd 38/29)

Biz bu Kur'an'da insanlar için her konuyu örnekledik ki akıllarını başlarına toplansınlar. (Zümer 39/27)

Kur'an aklını çalıştırmayanları, tutkularının kölesi olanları kınar ve en zararlı varlıklar olarak gösterir:

Allah katında canlıların en kötüsü, aklını kullanmayarak sağırlık ve dilsizlik edenlerdir. (Enfâl 8/22)

Kendi arzusunu kendine ilah yapanı gördün mü? Allah'a karşı onu sen mi koruyacaksın (onun vekili mi olacaksın)? Onların çoğunun söz dinlediğini veya aklını kullandığını mı sanıyorsun? Onlar aynı en'âm (koyun, keçi, sığır, deve) gibidirler. Tuttukları yol aslında daha düşüktür. (Furkân 25/43-44)

Aklını kullanmayan kişi yüceliğin ve onurun Allah'ın vahyinde olduğunu göremez ve kendisine tanrılar icat eder:

Size de bir Kitap indirdik; ihtiyaç duyduğunuz bilgiler ondadır. Aklınızı kullanmaz mısınız? (Enbiyâ 21/10)

Size de Allah'a tercih ederek kulluk ettiğiniz şeylere de yazıklar olsun. Hala aklınızı kullanmayacak mısınız?" (Enbiyâ 21/67)

Kâinatı, doğa ayetlerini ancak aklını kullananlar okuyabilirler. Allah'ın evrene yerleştirdiği gerçekleri görmek için aklını kullanmak en önemli şarttır:

O su ile sizin için ekini, zeytini, hurmaları, üzüm-leri ve meyvenin her türlüünü bitirir. Düşünen bir

topluluk için bunda kesin belge(ayet) vardır. Allah geceyi, gündüzü, güneşi ve ayı sizin hizmetinize verdi. Yıldızlar da onun emriyle hizmetinizdedirler. Aklını kullanan bir topluluk için bunda kesin belge-ler(ayetler) vardır.Sizin için bu yerde türlü renklerle yetiştirdiği ne varsa, hepsinde bilgisini kullanan bir topluluk için kesin bir belge(ayet) vardır. (Nahl 16/11-13)

Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün art arda gelişinde, insanlara yararlı şeyleri denizde taşıyıp götüren gemilerde, Allah'ın gökten indirdiği suda, o su ile ölü toprağı diriltmesinde, kıpırdayan her canlıyı yeryüzüne yaymasında, rüzgârların farklı yönlerde esmesinde, gök ile yer arasında görevli bulutlarda, aklını kullanan bir topluluk için göstergeler vardır. (Bakara 2/164)

Eğer Allah katında en sevimsiz kişiler aklını kullanmayanlar ise yeryüzünde de bunun aksi olacak değildir. İnsanların en çok tiksiniş uzak durduğu kişiler akıl nime-tini kullanmayanlardır. İslam dini akli kullanmayı, derin tefekkür ve varlık âlemini inceleyip gözlemler yapmayı emreder. Aklını işletmeyen kişi ve toplumlar zamanla çürür ve yok olmaya başlar. Allah akıl nime-tinden nasibini almayanların üzerine pislik yağdırır.

İslam alemi Kur'an'ın en önemli buyrukları içinde yer alan "aklını kullan" emrine uymadığı için yüzyıllardır işgallerin, sömürülerin ve din tüccarlarının esiri olmuştur. Aklını kullanmayıp Allah'ın indirdiği ve yarattığı kitabı incelemeyenlerin huzur bulmaları, toplumsal refaha ulaşmaları mümkün değildir. Bir toplumda din tacirlerinin artışı o toplumun aklını işletmesi ile doğru orantılıdır. Aklını gereği gibi kullanmayan toplumlar tıpkı açıkta kalmış etin kurtlanması gibi çürür, kurtçukların türemesi gibi din tüccarları türer ve toplumu kemirirler.

Aklın önemini ve gücünü belirtme konusunda Goethe'nin şu sözü son derece manidardır:

"Akıl; birbirinden farklı olan şeylerin birbirlerine benzeyen yanlarını ve birbirine benzeyen şeylerin, birbirlerinden farklı yanlarını bilmektir."

Aklın kullanımına karşı çıkan kişiler, aklını çalıştıranlara da saldırgan gözlerle bakarlar, kendi karanlık dünyalarını başkalarını küçümseyerek gizlemeye çalışırlar¹¹ İslam dininde akla aykırı hiçbir unsur yoktur ancak Müslüman gelenekte akıl düşmanlığını çağrıştıran pek çok malzeme mevcuttur. Akli kötüleyen sözde hadislerin tamamı uydurma ve yalandır.¹² Kur'an akli kullanmaya bu kadar önem verirken Muhammed (as)'ın aksi beyanda bulunması, tersini söylemesi mümkün mü?

Akli kötüleyen din adamları ve bunları sürü psikolojiyle takip eden kitleler nice dahi insanî kâfirlikle/din düşmanlığı ile suçlamıştır. Akılsızlığın doğuracağı cinnet ve bunalım ortamını hiçbir virüs ya da savaş üretemez. İnancını akıl ve vahiy süzgecinden geçiren hiç kimse aldanmaz ve başkalarını da aldatmaz. İslam'a tavır alanları en fazla rahatsız eden şey "Aklını işleten Müslümandır". Çünkü böyle bir kişi aldatılıp sömürülmeye, kandırılmaya müsait değildir ve kendisine oynanan oyunları kısa sürede fark eder. Bu yüzden din diye inandığımız her ne varsa hepsini akıl ve vahiy süzgecinden geçirmemiz gerekir.

İslam, aklın ilahlaştırılıp şeytanca kullanımına karşı olduğu gibi akli öteleyip dışlayan cahilî anlayışı da reddeder. Akıl ile vahiy birbirinin düşmanı ya da rakibi değildir. Birlikte hareket eden göz ve ışık gibidirler birisi olmazsa görme olayı meydana gelmez. Unutmayalım ki en dindar kişi aklını en fazla kullanan kişidir.

11 Ahmet Yüksel Özemre, İslam'da Aklın Önemi ve Sınırı, s: 209-219.

12 Enbiya Yıldırım, Hadis Problemleri, s: 251-252.